

DE OUDSTE ZON HEET ALTIJD JAN

'Z e leven in een bijzondere wereld die niet rechtstreeks door God geschapen is, maar door henzelf gedurende eeuwen van heel bijzondere ervaringen, vreugden en verdrietelijkheden.' Geert Mak citeert hier de Siciliaanse edelman Giuseppe Tomasi di Lampedusa in zijn boek *De levens van Jan Six*; wat mij betreft een passende omschrijving van deze bijzondere familie.

Op uitnodiging van de familie Six heeft Mak vier eeuwen familiegeschiedenis ontrafeld en omgevormd tot een boeiend verhaal. Dit verhaal begon eind zestiende eeuw toen de protestantse koopman Charles Six en zijn familie geen toekomst meer zagen in het Vlaamse Sint-Omer. Ze besloten te verhuizen naar het tolerante Amsterdam, alwaar Six een lakenververij en een fabriek begon waar zware stoffen van wol en zijde werden geproduceerd. Hij bewees vervolgens een zeer succesvol zakenman te zijn. Na zijn overlijden splitste de familie Six zich in een Haagse tak en een Amsterdamse tak. In deze familiegeschiedenis volgt Mak de Amsterdamse tak van Charles Six – zijn zoon Jean Six en diens vrouw Anna Wijmer. Hun jongste zoon werd op 14 januari 1618, twee maanden na het overlijden van Jean, geboren. Zoals gebruikelijk bij dergelijke omstandigheden, werd hij vernoemd naar zijn vader. 'Jean' werd al snel 'Jan'. Deze Jan zette de inmiddels in gang gezette familietraditie van vernoeming voort: de oudste zoon zou vrijwel altijd Jan worden genoemd. Hoewel het boek in eerste instantie een familiegeschiedenis lijkt

DE LEVENS VAN JAN SIX. EEN FAMILIEGESCHIEDENIS. Geert Mak (Atlas Contact, Amsterdam 2016), 448 blz., € 24,99

te zijn, is het eigenlijke onderwerp eerder de geschiedenis van Nederland, en dan in het bijzonder die van de stad Amsterdam – en dan ook nog door de ogen van de lokale elite. De grootste nadruk ligt daarbij op de periode van de Gouden Eeuw.

Met groot gemak koppelt Mak belangrijke landgenoten aan de familie Six. Zo heeft de familie twee schilderijen van hun 'vriend' Rembrandt in bezit. Het eerste schilderij verbeeldt Anna Wijmer, de vrouw van Jean en de moeder van Jan; op het tweede schilderij prijkt Jan Six zelf. Vooral dit laatste schilderij is wereldberoemd en wordt wel gerekend tot een van de beste werken van Rembrandt. De zorg en het vakmanschap waarmee het is geschilderd doet inderdaad een

vriendschappelijke band tussen Jan en Rembrandt vermoeden. Maar ook andere beroemde stads- en generatiegenoten passeren de revue. Zo groeide Jan niet ver van Baruch Spinoza op en was hij bevriend met Joost van den Vondel en Jacob van Campen, die de leiding had over de bouw van het Paleis op de Dam – al was het toen nog 'slechts' het nieuwe stadhuis. Interessanter nog is de beschrijving van het dagelijks leven van de elite zeventiende-eeuwer. De jeugd met de bijna onvermijdelijke *grand tour* naar, meestal, Italië. De politiek van uithuwelijken, waarbij Jan gekoppeld werd aan Margaretha Tulp, dochter van dokter en burgemeester Nicolaes Tulp, door Rembrandt in de *Anatomische les* vereeuwigd.

Maar denk ook aan de werking van familiesystemen – tegenwoordig noemen we dat ‘nepotisme’ – maar als middeleeuws sociaal systeem tot diep in de achttiende eeuw heel gangbaar. Ook de liefde voor poëzie en kunst is een belangrijk element in het leven van de eerste Jan Six. De liefde voor kunst en het verzamelen daarvan blijkt vervolgens als een rode draad door de familiegeschiedenis te lopen. Natuurlijk verhaalt Mak ook over de andere Jannen, die de lezer als een soort gids door de verschillende eeuwen leiden. Steeds wordt hun leven afgeschilderd tegen de achtergrond van de nationale en soms internationale ontwikkelingen en de veranderende normen en waarden van de achttiende, negentiende en twintigste eeuw. En daar zit gelijk het lastige van het verhaal. Hoewel de hoofdpersoon regelmatig verandert, blijft de naam van die hoofdpersoon steeds hetzelfde: Jan Six, en dat maakt het soms wat verwarrend. Mak lost dit op door de verschillende Jannen een bijnaam te geven. Zo heeft hij het over de eerste Jan, de achttiende-eeuwse Jan, de rentenierende Jan, de patriotische Jan, de ouwe Jan en ‘de professor’. Maar deze bijnamen worden niet altijd gebruikt. En als Mak het dan heeft over Jan en zijn zoon Jan, dan is het niet altijd even duidelijk wie er nu precies bedoeld wordt. Toch is dit niet echt storend. De beschrijvingen van de historische ontwikkelingen van Nederland door de ogen van Jan Six en de zijnen zijn zo levendig en de gewoontes binnen de elite zijn zo interessant beschreven, dat het boek ook als niet-lid van de familie te leuk is om te negeren.

Quinten Koster

HET SNELLE LEVEN VAN CAPA

Bronnen vormen de basis van het onderzoek naar de geschiedenis. De mate van betrouwbaarheid en representativiteit zijn aspecten die wij ons afvragen bij iedere bron. Foto's behoren tot de bronnen die de geschiedvorbser tot zijn beschikking heeft. Het is dus interessant stil te staan hoe foto's tot stand zijn gekomen. Graphic novel *Capa. De vallende ster* laat zien hoe de grondlegger van het meest invloedrijke naoorlogse fotopersbureau Magnum, Robert Capa, tot zijn iconische foto's kwam. Capa komt hierin naar voren als een promiscue, zijn geld verpokkende adrenaline-junk, die nooit over de dood van zijn grote liefde Gerda Taro heen is gekomen. Robert Capa werd als Endre Friedmann in 1913 in Boedapest geboren. Om meer voor zijn foto's te kunnen vragen deed hij zich voor als Amerikaan. Hij versloeg onder meer de Spaanse Burgeroorlog (en leefde intensief mee met de Republikeinen), de Japanse inval in China (in het kielzog van Joris Ivens), de

geallieerde landing in Noord-Afrika en later in Italië, D-day (natuurlijk) en Vietnam (waar hij op een mijn stapt en overlijdt). Het is een staalkaart van wereldgebeurtenissen tussen 1936 en 1954. Daarnaast is Capa soms fotograaf van de jetset, als hij onder meer Ernest Hemingway, Pablo Picasso en Ingrid Bergman – met wie hij een affaire heeft – tegenkomt. Florent Silloray is een Franse *dessinateur* die zich interesseert voor historische thema's. Hij werkt bij voorkeur op lichtbruin papier, met pen en witaccenten, wat het snelle leven van Capa een zekere traagheid geeft. De veelheid van onderwerpen maken dat Capa en de wijze waarop hij tot zijn foto's is gekomen, weinig diepgravend uit de doeken worden gedaan. Toch is *De vallende ster* een mooi uitgegeven inkijk in het leven van een trendsettende fotograaf.

Ger Jan Onrust

CAPA. DE VALLENDE STER. Florent Silloray (Casterman, Brussel 2016), 88 blz., € 19,95

